

การศึกษาและการวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมทักษะ
การคิดทางประวัติศาสตร์ของนิสิต
หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา
A Study and Analysis of Guidelines for Promoting
Historical Thinking Skills of Pre-Service
Teachers in Social Studies

ศุภณัฐ พานา¹
Supanut Pana

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 4 สัปดาห์ การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ซึ่งได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นิสิตหลักสูตรสังคมศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตชั้นปีที่ 3 ที่เรียนวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จำนวน 34 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (1) นิสิตสามารถเรียงลำดับเหตุการณ์และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ทำความเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ได้ แต่ยังคงขาดการนำหลักฐานทางประวัติศาสตร์มาใช้สนับสนุนคำอธิบายของตน (2) แนวทางการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ คือ (2.1) ด้านหลักสูตร ตรวจสอบภูมิหลังของนิสิตเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ฝึกฝนการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ประกอบคำอธิบายของตน จัดลำดับให้รายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ได้เรียนในช่วงชั้นปีแรก ๆ ระบุเกณฑ์การคัดเลือกเนื้อหาและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และจัดกิจกรรมในห้องเรียนที่มีคอมพิวเตอร์หรืออนุญาตให้นิสิตใช้อุปกรณ์ในการสื่อสารเพื่อเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ (2.2) ด้านการเรียนการสอน การเตรียมการสอน: กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ การจัดการเรียนการสอน: กระตุ้นให้นิสิตค้นคว้าหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่นๆ เพิ่มเติมด้วยตนเอง ส่งเสริมให้นิสิตตระหนักถึงความสำคัญของการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการสนับสนุนข้อสรุป ส่งเสริมทักษะในการวิเคราะห์และการประเมินความน่าเชื่อถือ

¹อาจารย์ ดร. ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ
Lecturer, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Bangkok.
Corresponding e-mail: supanut.pana@hotmail.com

Article history: Received 20 December 2018, Revised 22 May 2019, Accepted 23 May 2019

ของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และเป็นแบบอย่างในการวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้แก่
นิสิต การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน: ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวัดและประเมินผล
ควรรออกแบบภาระงานให้หลากหลาย

คำสำคัญ: ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน นิสิตครูสังคมศึกษา

Abstract

This research study aimed to analyze the historical thinking skills of pre-service teachers in Social studies. This is a Qualitative Research whose the duration of the data collection was 4 weeks. The research procedure was divided into 2 phrases, phrase one was to develop tools used to collect historical thinking skills: a observation form of historical thinking skills, and phrase 2 was to collect Behavioral datas of historical thinking skills of pre-service teachers. The target group composed of 34 pre-service teachers who studied the historical methodology and evidence. The result of the research could be summarized as follows. First, pre-service teachers could sort events and analyzed relationships understanding historical context but lack of historical evidence to support their description. Second, the guideline for enhancing historical thinking skills was (1) curriculum should checked background of historical thinking skills, practiced assessing the credibility of historical evidence and the use of historical evidence, classification of methods and historical evidence are subjects learned during the early years, identify criteria for content selection and historical evidence organize classroom activities with computers or allow they to use communication equipment to accessed the learning resources. (2) instruction included teaching preparation: had criteria for selecting historical evidence, teaching and learning Encourage pre-service teachers to research other historical evidence, encourage them to be aware of the importance of using historical evidence to support their conclusions, enhance their skills in analyzing and assessing the credibility of historical evidence, teacher must to be a model for analyzing historical evidence for them, creating an environment to encourage the exchange of learning and measurement and evaluation Should design a variety of work.

Keywords: *Historical thinking skills, Curriculum and instruction, Pre-service teachers in social studies*

บทนำ

ประวัติศาสตร์คือศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับความคิดและการกระทำของมนุษย์ในช่วงเวลาต่างๆ ประวัติศาสตร์จึงเป็นศาสตร์ในการทำความเข้าใจที่มาของปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขอย่างมีเหตุผล เพราะการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ตามวิธีการทางประวัติศาสตร์คือการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด การจัดระบบความคิด การใช้ภาษา การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมิติเวลา สถานที่ และบุคคลสำคัญ กับเหตุการณ์ต่างๆ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2558) กระบวนการที่จะทำให้เกิดทักษะทางความคิดดังกล่าวคือ การทำความเข้าใจและประเมินความน่าเชื่อถือหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างหลากหลายและการศึกษาประวัติศาสตร์เหตุการณ์เดียวกันในหลายแง่มุมแล้วนำมาสรุปเป็นข้อเท็จจริงด้วยตนเอง เพราะการศึกษาประวัติศาสตร์เพียงแง่มุมใดมุมหนึ่งนั้นอาจทำให้ผู้ที่ศึกษาได้รับข้อเท็จจริงที่คลาดเคลื่อนได้ (วงเดือน นาราสิัจจ์. 2549; Salinas, Blevins, and Sullivan. 2012; Sheehan. 2013) ดังนั้นนิสิตครูสังคมศึกษาในฐานะที่จะเป็นครูผู้สอนประวัติศาสตร์ในอนาคต จึงควรได้รับการฝึกกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการพิจารณาและประเมินความน่าเชื่อถือในการนำเสนอข้อมูล และข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่นักประวัติศาสตร์นำเสนอ ตลอดจนการฝึกพิจารณาบริบททางประวัติศาสตร์และประเมินเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์กล่าวคือนิสิตควรได้รับการพัฒนาให้มีทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ (historical thinking skill)

ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ คือ กระบวนการสร้างคำอธิบาย ตีความหรือวิพากษ์เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ตามความเข้าใจของตนเอง จากการตรวจสอบและประเมินความน่าเชื่อถือหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และนำหลักฐานนั้นมาสนับสนุนความคิดของตน ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ (National Center for History in the Schools. 1996; The College Board. 2012; Assessment Resource Center for History. 2013; ศุภณัฐ พานา. 2560)

1) การเรียงลำดับเหตุการณ์และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ มีองค์ประกอบย่อยได้แก่ การเรียงลำดับเหตุการณ์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตามลำดับเวลาได้ถูกต้อง การวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของเหตุการณ์ในช่วงเวลาเดียวกัน และการเปรียบเทียบเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์กับความเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ที่คล้ายกันแต่ต่างเวลาและสถานที่

2) การทำความเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การอธิบายบริบทของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์จากการศึกษาหลักฐานที่หลากหลาย

3) การยืนยันด้วยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การวิเคราะห์ลักษณะของหลักฐานและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และการสรุปข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่ได้จากการศึกษาหลักฐานและมุมมองที่หลากหลาย

4) การตีความและสังเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การวิเคราะห์การตีความทางประวัติศาสตร์ได้หลากหลายมุมมองโดยมีหลักฐานมาสนับสนุน และการสร้างคำอธิบายสาเหตุและผลของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างน่าเชื่อถือ

อย่างไรก็ตามในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ปัจจุบันยังมุ่งเน้นให้นิสิตเรียนรู้เนื้อหาประเภทที่เนื้อหาเชิงบรรยายซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นการบรรยายให้รายละเอียดว่า มีเหตุการณ์หรือสิ่งใดเกิดขึ้นในอดีต เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อใด อย่างไร และเกี่ยวข้องกับใครบ้าง ยังขาดการส่งเสริมพัฒนานิสิตให้มีความรู้และขาดการลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับการคิดและการปฏิบัติ (กิตติศักดิ์ ลักษณะ. 2558) และถึงแม้ว่าในบางครั้งครูเปิดโอกาสให้นิสิตศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรือศึกษาโดยใช้แหล่ง

เรียนรู้ชุมชน นิสิตก็ยังคงเน้นการท่องจำข้อมูล (พรกมล จันทรี. 2544; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2558) ด้วยเหตุนี้จากการศึกษาสภาพปัญหาทางการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ยังใช้เทคโนโลยีเป็นแบบตั้งรับกล่าวคือ ใช้เพื่อสืบค้นเนื้อหาสาระ แต่ยังขาดความสามารถในการจัดการและการสังเคราะห์ข้อมูลที่สืบค้นได้รวมไปถึงการนำไปใช้ประโยชน์ อีกทั้งแหล่งเรียนรู้ส่วนใหญ่ที่มีอยู่ยังไม่ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สภาพการณ์ดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นว่า นิสิตจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการเรียนรู้อื่นๆ ได้แก่ ทักษะกระบวนการคิด การสืบค้นความรู้ การตั้งคำถาม รวมไปถึงทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เพราะการพัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์จะทำให้นิสิตได้รับการฝึกฝนการศึกษาและตรวจสอบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลายรวมถึงข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่มีการนำเสนออยู่ในปัจจุบันเพื่อให้นิสิตได้รับรู้ถึงทัศนคติต่างๆ ที่มีต่อเหตุการณ์เดียวกันและเป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัยการกลั่นกรองข้อมูลของนิสิต (ชัยรัตน์ โตศิลา. 2555)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ของนิสิตครูสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่กำลังเรียนวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากรายวิชาดังกล่าวเป็นวิชาที่ศึกษาความหมายและความสำคัญของประวัติศาสตร์ ลักษณะและวิธีการทางประวัติศาสตร์ การวิเคราะห์และตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนฝึกปฏิบัติวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนิสิตครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ และวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบ และกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนิสิตครูสังคมศึกษา

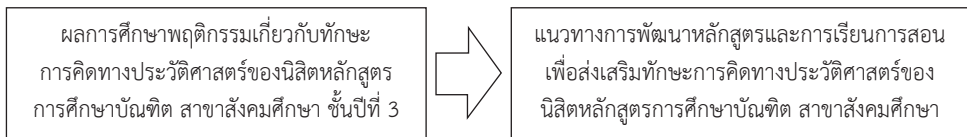
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนรายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์
2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ: พฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์
2. กลุ่มเป้าหมาย: นิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นปีที่ 3 จำนวน 34 คน ที่กำลังเรียนวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา: 2 เดือน

กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

ภาพที่ 1: กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ในการศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นปีที่ 3 และการวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์
3. ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาเครื่องมือวิจัย โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือวิจัย ให้มีความชัดเจน รัดกุม และครอบคลุมงานวิจัย

3.2 กำหนดองค์ประกอบใหญ่และองค์ประกอบย่อยของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ และพฤติกรรมที่จะสังเกต จากนั้นกำหนดแนวทางการนำเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นไปใช้

3.3 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมนิสิตชั้นปีที่ 3 ที่กำลังเรียนวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์

4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและการแก้ไขปรับปรุง

4.1 ผู้วิจัยนำแบบสังเกตพฤติกรรมที่พัฒนาขึ้น ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์ 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผล 2 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพในด้านแนวคิดที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาแบบสังเกตพฤติกรรม และตรวจสอบคุณภาพข้อสังเกตในแบบสังเกตพฤติกรรมนิสิตชั้นปีที่ 3 ที่กำลังเรียนวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์

4.2 ผู้วิจัยนำแบบประเมินตนเองที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและนำไปทดลองเก็บข้อมูลกับนิสิตนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาอื่นๆ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยหลังจากทดลองเก็บข้อมูลผู้วิจัยนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขข้อสังเกตให้ชัดเจนขึ้น

ระยะที่ 2 การเก็บข้อมูล

1. กำหนดแบบแผนการวิจัย: ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบที่ไม่ใช่การทดลอง (non experimental design) โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

- กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา: ผู้วิจัยเลือกนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นปีที่ 3 จำนวน 34 คน ที่กำลังเรียนวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์
- ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสังเกตพฤติกรรมนิสิตครูชั้นที่ 3 ที่กำลังเรียนวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นระยะเวลา 2 เดือน
- การวิเคราะห์ข้อมูล: วิเคราะห์เชิงคุณภาพ จากการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนมาวิเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ที่เรียนรายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์โดยการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในรายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มีข้อค้นพบดังนี้

1.1 การเรียงลำดับเหตุการณ์และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า นิสิตทุกคนมีการวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของเหตุการณ์ในช่วงเวลาเดียวกัน และเปรียบเทียบเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์กับความเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ที่คล้ายกันแต่ต่างเวลาและสถานที่ อย่างไรก็ตามนิสิตไม่ได้ใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์อ้างอิงในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบตามความเข้าใจของตนเอง

1.2 การทำความเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ พบว่า นิสิตร้อยละ 90 ไม่ได้ศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ มาสนับสนุนความเข้าใจแนวคิด ความเชื่อ ความรู้ ของผู้คนในอดีต ดังที่นิสิตได้กล่าวไว้ว่า

“ความเชื่อเรื่องผู้มีบุญ สะท้อนถึงความมั่งงายและการขาดวิจาร์ณญาณของผู้คนในอดีต”

โดยการวิเคราะห์ดังกล่าวมาจากการอ่านเอกสารที่ครูเตรียมไว้ให้ไม่ได้มีการเปรียบเทียบกับหลักฐานชิ้นอื่นหรือศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ร่วมสมัยเพิ่มเติม

1.3 การยืนยันด้วยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พบว่า นิสิตร้อยละ 10 กระตุ้นนิสิตคนอื่น ๆ ให้ร่วมกันวิเคราะห์ลักษณะของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ดังที่นิสิตได้กล่าวไว้ว่า

“พวกเราไม่ได้อภิปรายความน่าเชื่อถือของหลักฐานชิ้นนี้เลย”

“ข้อความที่เราได้อ่านอาจจะมีความคาดเคลื่อนก็ได้ เราควรตรวจสอบจากตัวเขียนในหลักฐานชิ้นต้นที่กองจดหมายเหตุแห่งชาติด้วย”

อีกทั้งยังพบว่า นิสิตทุกคนไม่ได้ใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่นๆ นอกเหนือจากที่อาจารย์กำหนดในการสรุปเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของตน

1.4 การตีความและสังเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ พบว่า นิสิตร้อยละ 90 ตัดสินตีความผู้คนในอดีตบนฐานของความเข้าใจของตนเองไม่ได้ใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่นๆ ได้ระบุไว้ว่า

“ความเชื่อเรื่องผู้มีบุญในอดีต แสดงว่าคนสมัยนั้นไม่มีการศึกษา”

“การเกิดกบฏผู้มีบุญในสมัยรัชกาลที่ 2 สะท้อนให้เห็นถึงการด้อยการศึกษา การเชื่อข่าวลือโดยขาดวิจาร์ณญาณ”

โดยสรุปจากการสังเกตพฤติกรรมนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ที่เรียนรายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พบว่า นิสิตสามารถเรียงลำดับเหตุการณ์และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ทำความเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ได้แต่ยังขาดการนำหลักฐานทางประวัติศาสตร์มาใช้สนับสนุนคำอธิบายของตน ด้วยเหตุนี้ นิสิตจึงควรได้รับการพัฒนาการยืนยันด้วยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และการตีความและสังเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

2.1 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนิสิตครูสังคมศึกษา จากการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ได้ดังภาพที่ 2 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2: แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนิสิตครูสังคมศึกษา

2.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ที่สำคัญคือ ตรวจสอบภูมิหลังของนิสิตเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ โดยให้นิสิตทำแบบทดสอบทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์

2.1.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร กำหนดให้มีการฝึกฝนการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์และการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ประกอบคำอธิบายของตน

2.1.3 เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตร จัดลำดับให้รายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ได้เรียนในช่วงชั้นปีแรก ๆ ก่อนที่จะเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์อื่นๆ เพื่อเป็นการปลูกฝังการตระหนักถึงความสำคัญของการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

2.1.4 การนำหลักสูตรไปใช้ในการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ (1) มีเกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหาและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ กล่าวคือ ควรเป็นเนื้อหาที่มีหลักฐานชั้นต้นและชั้นรองอย่างเพียงพอซึ่งเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ และเป็นหลักฐานที่นิสิตสามารถเข้าถึงได้ง่าย และ (2) จัดกิจกรรมในห้องเรียนที่มีคอมพิวเตอร์หรืออนุญาตให้นิสิตใช้อุปกรณ์ในการสื่อสารเพื่ออำนวยความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์

2.2. แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนิสิตครูสังคมศึกษา จากการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ได้ดังภาพที่ 3 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 การเตรียมการสอน: กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ในการศึกษา กล่าวคือ (1) เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่นิสิตสามารถสืบค้นและนำมาศึกษาได้ และมีมากกว่า 1 ชั้น (2) หลักฐานทางประวัติศาสตร์แต่ละชั้นควรมีการตีความหรือนำเสนอแง่มุมเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในเหตุการณ์เดียวกันที่แตกต่างกัน และ (3) มีทั้งหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง

2.2.2 การจัดการเรียนการสอน

1) มีกระบวนการกระตุ้นให้มีการค้นคว้าหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่นๆ เพิ่มเติมด้วยตนเองและส่งเสริมให้นิสิตตระหนักถึงความสำคัญของการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการสนับสนุนข้อสรุปของตน

2) มีกระบวนการในการส่งเสริมทักษะในการวิเคราะห์และการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์

3) ผู้สอนเป็นแบบอย่างในการวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้แก่ นิสิต และเมื่อนิสิตเผชิญกับปัญหาหรือข้อสงสัยผู้สอนต้องช่วยเหลือนิสิตให้จัดการกับปัญหาหรือข้อสงสัยนั้นๆ ได้ เช่น ตั้งคำถามเพื่อช่วยให้นิสิตได้ฝึกวิเคราะห์หลักฐานและบริบททางประวัติศาสตร์

2.2.3 การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการกำหนดประเด็น สืบค้นหลักฐาน วิพากษ์หลักฐานและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และสร้างคำอธิบายเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ร่วมกัน

2.2.4 การวัดและประเมินผล ควรออกแบบภาระงานให้หลากหลายครอบคลุมทั้งการวัดและการประเมินด้านความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ และด้านทักษะกระบวนการเกี่ยวกับเกี่ยวกับการคัดเลือกหลักฐาน และการใช้ภาษาในการนำเสนอข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถตรวจสอบได้

ภาพที่ 3: แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนิสิตครูสังคมศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

1. พฤติกรรมของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนรายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์

ผลการศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์พบว่า องค์ประกอบที่ 1 การเรียงลำดับเหตุการณ์และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ องค์ประกอบที่ 2 การทำความเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ นิสิตสามารถเรียงลำดับเหตุการณ์และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ทำความเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ได้แต่ยังขาดการนำหลักฐานทางประวัติศาสตร์และบริบททางประวัติศาสตร์มาใช้สนับสนุนอธิบายเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์หรือการตีความเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของตน ดังที่ค้นพบว่า นิสิตร้อยละ 90 ไม่ได้ศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ มาสนับสนุนความเข้าใจแนวคิด ความเชื่อ ความรู้ ของผู้คนในอดีต และนิสิตร้อยละ 10 กระตุ้นนิสิตคนอื่นๆ ให้ร่วมกันวิเคราะห์ลักษณะของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนนิสิตร้อยละ 90 ตัดสินตีความผู้คนในอดีตบนฐานของความเข้าใจของตนเองไม่ได้ใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่นๆ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวไม่สัมพันธ์กับการพัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ เพราะทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ผู้ที่ศึกษาจะต้องพิจารณาถึงรูปแบบการเขียน รูปแบบการนำเสนอ ทศนคติของผู้เขียน คำนี้ถึงบริบททางประวัติศาสตร์และใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นเครื่องกำกับความคิด (The College Board, 2012)

2. แนวทางการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ของผลการศึกษาดังกล่าวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผลการศึกษาพฤติกรรมของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนรายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์โดยการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในรายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์กับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์

ผลการศึกษาพฤติกรรมของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนรายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์โดยการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในรายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สะท้อนให้เห็นว่า นิสิตควรได้รับการพัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์โดยเฉพาะในองค์ประกอบที่ 3 การยืนยันด้วยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และองค์ประกอบที่ 4 การตีความและสังเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ ดังที่ Nokes (2011) และ Assessment Resource Center for History (2013) ระบุว่า ในการศึกษาประวัติศาสตร์ นิสิตควรวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้วยการอ่านอย่างลึกซึ้ง (close reading) คือ เข้าใจความหมายและเนื้อหาของแหล่งข้อมูล อ้างอิงถึงผู้เขียนและปีที่สร้าง หรือปีที่พิมพ์ หรืออายุของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ระบุมุมมองของผู้เขียนสาเหตุและเวลาในการสร้างหลักฐาน อีกทั้งยังควรวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้วยการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (critical reading) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อความอย่างลึกซึ้ง โดยให้นิสิตระบุมุมมองและประเมินหลักฐานโดยการตรวจสอบการอ้างอิงของผู้เขียน วิเคราะห์การใช้ภาษาว่าสำนวน และตอบคำถามในสิ่งที่ผู้เขียนได้ทิ้งเอาไว้ ตลอดจนมีการนำหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้นมายืนยันหรือกล่าวอ้างในข้อสรุปของตน

ข้อค้นพบดังกล่าวนำมาสู่แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์คือ การตรวจสอบภูมิหลังของนิสิตเกี่ยวกับความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยให้นิสิตทำแบบทดสอบทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์และฝึกฝนการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์และการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพราะหลักสำคัญของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ คือ การยึดหลักฐานเป็นหลักในการอธิบายข้อสรุปของตน (Salinas, Blevins, and Sullivan. 2012; Sheehan. 2013) นอกจากนี้ในการจัดลำดับเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ ควรจัดลำดับให้รายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ได้เรียนในช่วงชั้นปีแรกๆ ก่อนที่จะเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์อื่นๆ เพื่อเป็นการให้นิสิตได้เรียนรู้แนวทางในการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่าง ๆ ในการศึกษาเรื่องราวหรือประเด็นทางประวัติศาสตร์ และเป็นการปลูกฝังการตระหนักถึงความสำคัญของการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ดังที่ Foster (2001) ระบุว่า การยึดมั่นผูกพันให้นิสิตสืบค้นความรู้สักเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลา ทรัพยากรและความเพียรพยายามเป็นอย่างมาก อีกทั้งในการนำหลักสูตรไปใช้ในการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ควรมีโอกาสในการคัดเลือกเนื้อหาและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ กล่าวคือ ควรเป็นเนื้อหาที่มีหลักฐานขั้นต้นและชั้นรองอย่างเพียงพอซึ่งเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ และเป็นหลักฐานที่นิสิตสามารถเข้าถึงได้ง่าย และควรจัดกิจกรรมในห้องเรียนที่มีคอมพิวเตอร์หรืออนุญาตให้นิสิตใช้อุปกรณ์ในการสื่อสารเพื่ออำนวยความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมทักษะทางด้านเทคโนโลยีและทักษะการสืบค้นให้แก่ นิสิตครู สอดคล้องกับข้อเสนอแนะในงานวิจัยของ Doppin (2004) ที่เสนอว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตครูควรจะต้องช่วยให้นิสิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ การสืบค้นข้อมูลผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในชั้นเรียนของตน

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างผลการศึกษาพฤติกรรมของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนรายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์โดยการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในรายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์กับแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์

ผลการศึกษาพฤติกรรมของนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาที่เรียนรายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์โดยการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในรายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สะท้อนให้เห็นว่าในการเตรียมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการคัดเลือกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่จะให้นิสิตใช้ในการศึกษา กล่าวคือ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่นำมาใช้ควร เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่นิสิตสามารถสืบค้นและนำมาศึกษาได้และมีมากกว่า 1 ชั้น หลักฐานทางประวัติศาสตร์แต่ละชั้นควรมีการตีความหรือนำเสนอแง่มุมเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ศึกษาที่แตกต่างกัน และมีทั้งหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง ซึ่งสอดคล้องกับที่ Wineberg (2001) ได้เสนอว่า ผู้สอนควรคัดเลือกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตามข้อเสนอแนะดังกล่าว เพราะเป็นการส่งเสริมให้นิสิตสามารถเชื่อมโยงความคิดของตนไปสู่การสืบค้นแหล่งข้อมูลอื่นๆ ส่งเสริมการอภิปรายแนวคิดที่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ศึกษาและเชื่อมโยงสู่การสนับสนุนหรือโต้แย้งแนวคิดดังกล่าว และเป็นการส่งเสริมลักษณะนิสัยในการคิด

ในส่วนของการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรมีกระบวนการกระตุ้นให้นิสิตค้นคว้าหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่นๆ เพิ่มเติมและส่งเสริมให้นิสิตตระหนักถึงความสำคัญของการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการสนับสนุนข้อสรุป เพราะกระบวนการดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ข้อสรุปหรือความคิดเห็นของนิสิตมีความน่าเชื่อถือ (Salinas, Blevins, and Sullivan. 2012; Assessment Resource Center for History. 2013; Sheehan. 2013) อีกทั้งผู้สอนยังต้องมีกระบวนการต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะในการวิเคราะห์และการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ อาทิ การอภิปรายแบบกลุ่มใหญ่และเล็ก การนำเสนอปากเปล่า การอภิปรายเกี่ยวกับเอกสารชิ้นต้น การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการบรรยายกับการเขียนงานทางประวัติศาสตร์ และการสร้างงานเขียนทางประวัติศาสตร์โดยนำแต่ละมุมมองมาร้อยเรียงเข้าด้วยกัน เป็นต้น (Colby. 2007) นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องเป็นสามารถวิเคราะห์ ตีความและสังเคราะห์ข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนเชื่อมโยงบริบททางประวัติศาสตร์ให้นิสิตได้เรียนรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเองต่อไป และเมื่อนิสิตเผชิญกับปัญหาหรือข้อสงสัยผู้สอนต้องช่วยเหลือนิสิตให้จัดการกับปัญหาหรือข้อสงสัยนั้นๆ ได้ และสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้นิสิตมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอดคล้องกับที่ Foster กล่าวว่า การจัดกิจกรรมหรือการตั้งคำถามของผู้สอนเพื่อกระตุ้นการคิด การตรวจสอบคำอธิบายเหตุการณ์และการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้สอนกับนิสิตเป็นการช่วยเหลือ (scaffold) และเสริมสร้างการเรียนรู้ให้นิสิตได้พัฒนาการตั้งคำถามที่ซับซ้อนและกระตุ้นความคิดมากยิ่งขึ้น และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การฝึกฝนการคิดทางประวัติศาสตร์ในชั้นเรียนประสบความสำเร็จ และยังเป็นการส่งเสริมการรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ (historical empathy) ได้อีกทางหนึ่งด้วย เพราะการสืบค้นทางประวัติศาสตร์และทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์จะส่งผลต่อการทำความเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์อย่างลึกซึ้ง (Davis. 2001) ซึ่งการทำความเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์นี้เป็นส่วนเชื่อมโยงทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์และการรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ให้นิสิตตีความหรือทำความเข้าใจเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ด้วยมุมมองของผู้คนในอดีตเข้าใจอดีตอย่างที่ดีตเป็นกล่าวคือ นิสิตไม่นำความคิดหรือความรู้ในปัจจุบันไปตัดสินตีความเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ในด้านการวัดและประเมินผล ควรออกแบบภาระงานให้หลากหลายครอบคลุมทั้งด้านความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ และด้านทักษะกระบวนการเกี่ยวกับเกี่ยวกับการคัดเลือกหลักฐาน และการใช้ภาษาในการนำเสนอข้อมูลให้มีความน่าเชื่อถือและสามารถตรวจสอบได้ (Sexias and Colyer, 2012; Vansledright, 2014)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ที่เรียนรายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ในแต่ละองค์ประกอบด้วยการสังเกตชั้นเรียน พบว่า นิสิตสามารถเรียงลำดับเหตุการณ์และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ทำความเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ได้แต่ยังขาดการนำหลักฐานทางประวัติศาสตร์มาใช้สนับสนุนคำอธิบายของตน ซึ่งการทบทวนและการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตลอดจนการอ้างอิงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ถือเป็นหลักสำคัญที่จะทำให้ข้อสรุปทางประวัติศาสตร์ของนิสิตมีความน่าเชื่อถือนอกจากนี้ยังพบว่า มีนิสิตจำนวนน้อยที่มีการค้นคว้าหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่นๆ หรือข้อมูลเพิ่มเติมดังนั้นในการจัดหลักสูตรหรือการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทาง

ประวัติศาสตร์ ผู้สอนควรจัดหลักสูตรโดยตรวจสอบภูมิหลังของนิสิตเกี่ยวกับความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ฝึกฝนการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์และการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ จัดลำดับให้รายวิชาวิธีการและหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ได้เรียนในช่วงชั้นปีแรกๆ คัดเลือกเนื้อหาและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้เหมาะสมกับการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์และจัดกิจกรรมในห้องเรียนที่มีคอมพิวเตอร์หรืออนุญาตให้นิสิตใช้อุปกรณ์ในการสื่อสาร นอกจากนี้ในการจัดการเรียนการสอนผู้สอนควรมีกระบวนการกระตุ้นให้นิสิตค้นคว้าหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่นๆ เพิ่มเติมด้วยตนเอง ส่งเสริมให้นิสิตตระหนักถึงความสำคัญของการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการสนับสนุนข้อสรุปของตน ส่งเสริมทักษะในการวิเคราะห์และประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้วยกระบวนการต่างๆ อีกทั้งยังต้องเป็นแบบอย่างในการวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้แก่ นิสิต ตลอดจนออกแบบภาระงานให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ และด้านทักษะกระบวนการเกี่ยวกับเกี่ยวกับการคัดเลือกหลักฐาน และการใช้ภาษาในการนำเสนอข้อมูลให้มีความน่าเชื่อถือและสามารถตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในแต่ละองค์ประกอบของนิสิตครู
2. ควรมีการศึกษาตัวแปรด้านการจัดการเรียนรู้ที่มีผลต่อทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนิสิตครูระดับปริญญาบัณฑิต ทั้งในด้าน หลักสูตร รูปแบบการสอน และเทคนิคการสอน
3. ควรนำข้อค้นพบเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนไปพัฒนาเป็นงานวิจัยทางด้านหลักสูตรหรือการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ ลักษณ์. (2559). การพัฒนาการคิดทางประวัติศาสตร์: การคิดเกี่ยวกับความสำคัญทางประวัติศาสตร์. วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2559): 137-158.
- ชัยรัตน์ โตศิลา. (2555). การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พรกมล จันทร์ย์. (2544). ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- วงเดือน นาราจัจจ์. (2549). ประวัติศาสตร์: วิธีการและพัฒนาการ พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ศุภณัฐ พานา. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้การสอนประวัติศาสตร์ตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับแนวคิด Magic If เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์และการรับรู้ ความรู้สึกลงทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2558). แนวการสอนประวัติศาสตร์: ประวัติศาสตร์ไทยหลากหลายวิธีเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- Assessment Resource Center for History. (2013). **Historical Thinking Skills Scoring Rubric**. Retrieved on 1 May 2019, from <http://www.umbc.edu/che/arch/rubric.php>
- Centre for the Study of Historical Consciousness. (2014). **The Historical Thinking Project Promoting Critical Historical Literacy for 21st Century**. Retrieved on 1 May 2019, from <http://historicalthinking.ca>
- Colby, S. R. (2007). **Students as Historians: The Historical Narrative Inquiry Model's Impact on Historical Thinking and Historical Empathy**. Doctoral dissertation (Curriculum and Instruction). Denton: University of North Texas. Photocopy.
- Davis, L. (2001). In Pursuit of Historical Empathy, *In: Historical Em- pathy and Perspective Taking in the Social Studies*. O. L. Davis, Elizabeth A. Yeager, and Stuart J. Foster (eds). Lanham: Rowman and Littlefield.
- Doppen, Frans H. (2004). Beginning Social Studies Teachers' Integration of Technology in the History Classroom. **Theory & Research in Social Education**. 32(2): 248-279.
- Foster, S. (2001). Historical Empathy in Theory and Practice: Some Final Thoughts. *In: Historical Em- pathy and Perspective Taking in the Social Studies*. O. L. Davis, Elizabeth A. Yeager, and Stuart J. Foster (eds). Lanham: Rowman and Littlefield.
- National Center for History in the Schools. (1996). **The National Standards for History**. Retrieved on 1 May 2019, from <http://www.sscnet.ucla.edu/nchs/standards>
- Nokes, Jeffery D. (2011). **Historical Literacy**. Retrieved on 1 May 2019, from <http://www.slcschools.org/departments/curriculum/social-studies/documents/Historical-Literacy.pdf>
- Salinas, C., Blevins, B., & Sullivan, C. C. (2012). Critical Historical Thinking: When Official Narratives Collide with Other Narratives. **Multicultural Perspectives**. 14(1): 18-27.
- Sexias, P., and Colyer, J. (2012). **Assessment of Historical Thinking**. Toronto: Routledge.
- Sexias, P., Morton, T. (2013). **The Big Six: Historical Thinking Concepts**. Toronto: Nelson Education.

Sheehan, M. (2013). History is Something to Do, Not Just Something to Learn: Historical Thinking, Internal Assessment and Critical Citizenship. **New Zealand Journal of Educational Studies**. 48(2): 69-83.

The College Board. (2012). **AP World History**. New York: The College Board.

Vansledright, B. (2014). **Assessing Historical Thinking and Understanding**. UK: Routledge.

Weinberg, S. (2001). **Historical Thinking and Other Unnatural Acts: Charting the Future of Teaching the Past**. Philadelphia: Temple University Press.